

Margari Arrue Amunarraiz

*Hernani,
Gipuzkoa
(1923)*

Aurkibidea

Biografia

Hernaniko "Tilosetan" zegoen etxe batean jaio zen. Geroztik Goiarro-enean bizi izan ziren baina Portu auzora egin zuten berehala. Han, hasieran, "mataburros" zeritzan etxean jarri ziren, baina gaixotasun batek etxez aldatzera behartu zituen. Orduan erosi zuten Loidi baserria eta obra egin bizitzan han jartzeko. Hiru ahizpa ziren, bi aitenak, eta bera erdikoa zen. Ama andoaindarra zuen eta aita, berriz, Hernanikoa.

Zintak

HER-032

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Ansa, Ainhoa
- **Data:** 2010-04-29
- **Iraupena:** 107 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Unamuno, Arianne

Pasarteak

1. Etxeek eta jendeak ezizenak

- **Erref:** HER-032/002
- **Iraupena:** 0:01:18. **Hasi:** 00:00:50. **Bukatu:** 00:02:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Gaitzizenak

Laburpena:

Tilosetan zegoen etxe batean jaio zen. Gerora Goiarranera eta "Mataburros" esaten zioten etxera joan ziren bizitzera. Etxeek eta jendeak ezizena izaten zuten.

2. Arriatsuko eskolaren inaugurazioa

- **Erref:** HER-032/004
- **Iraupena:** 0:02:41. **Hasi:** 00:03:53. **Bukatu:** 00:06:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Arriatsuko eskolara joaten hasi zen. Eskola Loidi baserriaren parean egiten hasi ziren baina lur horiek urak hartzen zituenez, Arriatsun egin zuten. Ospakizuna egin zen lehenengo egunean.

3. Zapi zuriarekin komunikatzen

- **Erref:** HER-032/005
- **Iraupena:** 0:02:42. **Hasi:** 00:06:34. **Bukatu:** 00:09:16
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Erriberara joateko astoa eta behia zituzten. Eskolara joaten zenean, aitarekin lanera joan beharra bazuen, etxean zapi zuri batekin egiten zioten seinalea etxeratzeko.

4. Gobara errekan

- **Erref:** HER-032/013
- **Iraupena:** 0:01:49. **Hasi:** 00:21:40. **Bukatu:** 00:23:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa garbitzea

Laburpena:

Gobara egin beharra esaten zioten arropa garbitzeari. Barriño batean, etxean bertan, zikin handienak kendu eta errioan garbitzen zituzten.

5. Menda belar erratza

- **Erref:** HER-032/014
- **Iraupena:** 0:01:29. **Hasi:** 00:23:29. **Bukatu:** 00:24:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak

Laburpena:

Menda belarrak bilduta makilari lotu eta harekin ohe azpiak pasatzen zituzten. Lurrari argizaria ematen zioten.

6. Kukurruku-eztularekin senideak

- **Erref:** HER-032/015
- **Iraupena:** 0:03:02. **Hasi:** 00:24:58. **Bukatu:** 00:28:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Gaixotasunak

Laburpena:

Kukurruku-eztula izan zuten ahizparen zazpi seme-alabak eta etxean izan zituzten hiru hilabetez.

7. Pasma-belarra

- **Erref:** HER-032/017
- **Iraupena:** 0:01:40. **Hasi:** 00:28:50. **Bukatu:** 00:30:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Erremedioak

Laburpena:

Pasmo-belarra asko erabiltzen zen. Enplastuetan eta gargarak eginez erabiltzen zuten. Belarra nolakoa den eta nola lehortu kontatzen du.

8. Pareta-belarra eta berbena

- **Erref:** HER-032/018
- **Iraupena:** 0:01:53. **Hasi:** 00:30:30. **Bukatu:** 00:32:23
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Erremedioak

Laburpena:

Pareta-belarra, gibelarentzat. Bere amak nola hartzen zuen kontatzen du. Berberna belarra katarroarentzat. Eztia hartzen zuten esne beroarekin.

9. Huntzaren ura

- **Erref:** HER-032/019
- **Iraupena:** 0:00:53. **Hasi:** 00:32:23. **Bukatu:** 00:33:16
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa garbitzea

Laburpena:

Huntzaren ura egosi eta harekin arropa beltzak garbitzen zituen amak.

10. Hileta orduan lanean bazinen, kredoa

- **Erref:** HER-032/022
- **Iraupena:** 0:01:49. **Hasi:** 00:38:54. **Bukatu:** 00:40:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Hiletak

Laburpena:

Agoni-kanpaiak bederatzi izaten ziren. Ezagunen baten hiletako kanpaiak entzundakoan Erriberan baziren, aita txapela erantzi eta kredoa erreztatzen zuen.

11. Haur-zapiak

- **Erref:** HER-032/025
- **Iraupena:** 0:03:44. **Hasi:** 00:44:16. **Bukatu:** 00:48:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

Ume txikiari haur-zapiak jartzen zitzaizkion. Lantegietatik sobratutako manta puskekin egiten zituzten haur-zapiak. Orduko pardelak nolakoak ziren kontatzen du zehaztasunez.

12. Mutikoen eta gizonen jantziak

- **Erref:** HER-032/026
- **Iraupena:** 0:02:53. **Hasi:** 00:48:00. **Bukatu:** 00:50:53
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

Mutikoak aitaren galtza zaharrekin egindako galtza motzak janzen zituzten. Alkandora eta brusa janzen zuten gainetik. Gizonezkoek mahoizko frakak erabiltzen zituzten. Gerriko beltza ere janzen zuten.

13. Abarkak eta amantarrak

- **Erref:** HER-032/027
- **Iraupena:** 0:02:55. **Hasi:** 00:50:53. **Bukatu:** 00:53:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

Astebarruan abarkekin ibiltzen ziren gizonak, amantarrak galtzerdi modura jarrita, abarken lokarriekin lotuta. Abarketak eta zapatak ere izaten zituzten. Gorpil zaharrekin ere egiten ziren abarkak.

14. Zakuzko soinekoak neskatilentzat

- **Erref:** HER-032/028
- **Iraupena:** 0:02:55. **Hasi:** 00:53:48. **Bukatu:** 00:56:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

Mantal-aurrekoa emakume guztiek erabiltzen zuten astegunean, ahalik eta beltzena. Soinekoak zakuekin egindakoa da. Prozesua azaltzen du. Belar motzean hazitakoak direla esaten du.

15. Pexetera, zapatengatik

- **Erref:** HER-032/031
- **Iraupena:** 0:01:57. **Hasi:** 00:59:26. **Bukatu:** 01:01:23
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

Ahizparen takoidun zapatak nola janzten zituen gogoratzen du eta "pexetera" esaten ziotela. Galtzerdiak nolakoak ziren kontatzen du.

16. Lotarako arropa

- **Erref:** HER-032/032
- **Iraupena:** 0:00:41. **Hasi:** 01:01:23. **Bukatu:** 01:02:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

Lotarako nola janzten ziren kontatzen du.

17. Modako orrazkerak

- **Erref:** HER-032/033
- **Iraupena:** 0:03:31. **Hasi:** 01:02:04. **Bukatu:** 01:05:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Orrazkerak

Laburpena:

Amak mozten zien ilea. Berak ile lisoa eta gogorra zeukan. Permanentea egitea sei pezeta ordaindu zituen eta harrezkero kizkurragoa du. Modakoa zen ile-kizkurra izatea. Nola kizkurtzen zuten kontatzen du. "A lo garçon" mozten zuten ilea. Orrazkerek bazuten beren izena.

18. Azkazalei dizdira emateko

- **Erref:** HER-032/034
- **Iraupena:** 0:03:09. **Hasi:** 01:05:35. **Bukatu:** 01:08:44
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Apaintzea

Laburpena:

Azkazalak dizdiratsu jartzeko xaboi moduko batekin igurzten zituzten. Azal zuria zen orduan modakoa. Ittaurrean trapuarekin babesten zuten burua eguzkitik.

19. Adarraneko parean txokolatea jaten

- **Erref:** HER-032/037
- **Iraupena:** 0:02:10. **Hasi:** 01:12:20. **Bukatu:** 01:14:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak

Laburpena:

Hernaniko banda eta danbolina izaten ziren Tilosetako erromerian. Ingurutik jende asko joaten zen. Adarraneko aurrean txokolatea hartzen zuten dirua zutenek.

20. Maridosa, nobioa esateko ezkutuko hitza

- **Erref:** HER-032/040
- **Iraupena:** 0:02:28. **Hasi:** 01:17:19. **Bukatu:** 01:19:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea
- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Maridosa hitza erabiltzen zuten nobioa esateko, aita ez ulertzeko. Lehengo eta oraingo harremanak. Bizi-alargun esaten zitzaaien bananduei.

21. 33 urtetik aurrera, neskazahar edo mutilzahar

- **Erref:** HER-032/041
- **Iraupena:** 0:02:35. **Hasi:** 01:19:47. **Bukatu:** 01:22:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea

Laburpena:

Neskazahar eta mutilzaharrak aberatsenak zirela esaten zuten. Normalena ezkontzea zen. 33 urte betetzetik aurrera, neskazahar eta mutilzahar.

22. Gerrako bizipenak fronteen artean

- **Erref:** HER-032/043
- **Iraupena:** 0:03:06. **Hasi:** 01:24:40. **Bukatu:** 01:27:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:

Gerra zer zen galdetzen zuten gerra hasieran. Suak hartuta zebilen kotxe gorri baten azalpena ematen zien aita. Trintxerak Igartza gainean zeuden. "Pakun" soina egiten zuten tiroek. Leihoak artilezko koltxoiekin itxi zituzten eta lurrean lo egiten zuten.

23. Gerraostean, ogiaren gosea

- **Erref:** HER-032/046
- **Iraupena:** 0:02:21. **Hasi:** 01:33:03. **Bukatu:** 01:35:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Gosea etorri zen gero, ogiaren gosea. Olorik ez eta esnearekin egosten zituzten barazkiak eta babarrunak. Beldurrez eta tristuraz bizi izan ziren. Estraperloan ekartzen zuten ogia. Zer jaten zuten kontatzen du.

24. Euskaraz bizitzea

- **Erref:** HER-032/050
- **Iraupena:** 0:02:13. **Hasi:** 01:38:13. **Bukatu:** 01:40:26
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararekiko sentimendua

Laburpena:

Euskaraz bizi izan da eta ahal den guztia egin izan du. Amak bazekien erdaraz baina aitak ez. Amak beti esaten zien ikastea ona zela.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2025-12-16

CC-by-sa | Ahotsak.eus
Badihardugu Euskara Elkarte
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com